

A. ÖMER TÜRKES

romanlar arasında

Köye gelen yabancı

İngiliz yazar Peter Ackroyd dünyada 2020'de yayımlanan romanı 'Bay Cadmus'ta gizem, kıskançlık, intikam, cinayet ve mizahla örülmüş bir hikâye anlatıyor.

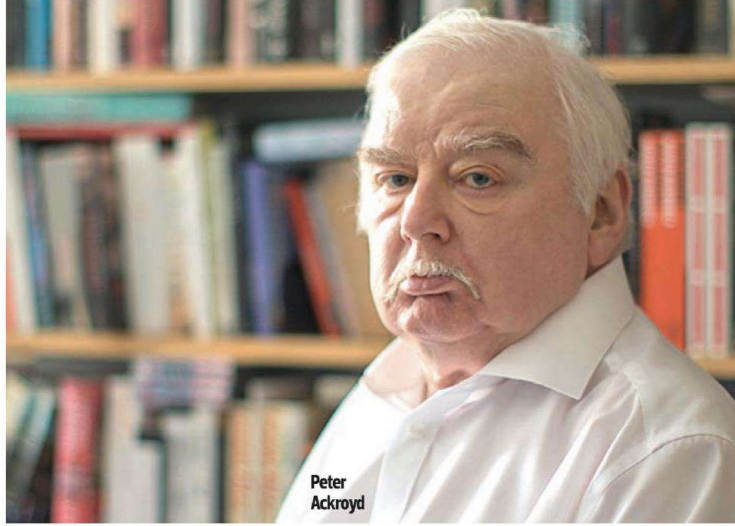
Bay Cadmus'un kahramanlarıyla 1981 yılının sonlarında, İngiliz kırsalındaki küçük bir köyde karşılaşıyoruz:

"Küçük Camborne'un doğu ucunda üç kır evi yan yana dizilmişti(...) Bu evlerin ilkinin sahibi Maud Finch'ti. Elli beş yaşındaki Bayan Finch hâlâ çakı gibiydi; katı fikirleri vardı, onları ifade ediş biçimi de katıydı. Epey sade giyinirdi, uzaktan kadın mı erkek mi olduğunu anlamak güçtü. Üçüncüsünde Millicent Swallow yaşıyordu. Bayan Swallow yumuşak huylu ve uyumlu bir kadındı; Bayan Finch'ten gençti, komşusuna göre 'pek sağı solu belli olmayan biri' idi."

Bu iki kadın yıllardır sıkı bir dostluk sürdürüyorlar. Aralarında kalan ev ise önceki sahibinin ani ölümünden beri boş. Ve bir gün boş evin kapısına eşya yüklü bir kamyonet ve sarı bir araba yanaşiyor. Sarı arabadan yeşil pantolon ve kırmızı kazak giymiş bir adam iniyor, onu pencerelerinden izleyen kadınlara öpücükler yollayarak boş eve yerleşiyor: "Bay Cadmus gelmişti."

Akdeniz'de küçük bir adadan, Caldera'dan geldiğini söyleyen Theodore Cadmus, her iki kadının da yüreğini hoplatmıştır. Bir yabancından duyulan tedirginlik Bay Cadmus'un iltifatları ile giderilir ve komşuluk ilişkisi sıcak bir dostluğa dönüşür. **Bay Cadmus, yabancılığını kısa sürede üzerinden atarak köy hayatına hızla adapte olur.** Kendi iç diamlıkları ile değişmesi mümkün görünmeyen **bu küçük köyün hayatı Bay Cadmus'un gelişinden etkilenmiştir. Öte yandan köyün sakin hayatı birtakım polisiye vakalardan da etkilenmeye başlar.** Postanede silahlı soygun, yakındaki kasabanın kadınlarına musallat olan 'Barnstable Canavarı'nın Camborne'e geldiği söylentileri, kilisenin soyulması, kilise papazının ortadan yok oluşu ve en nihayetinde II. Dünya Savaşı'na katılmış birliğin emekli askerlerinden birkaçının beklenmedik ölümleri... Lakin köy sakinlerinin, özellikle de Maud ve Millicent'in Bay Cadmus'tan şüphelenmesi için bir neden yoktur.

Buna karşılık okuyucu olarak bizler **Maud, Millicent ve Theodore Cadmus hakkında edindiğimiz bilgiler eşliğinde tekinsiz bir atmosfere girdiğimizi his-**

Peter Ackroyd

sediyoruz.

Hikâye ilerledikçe üçlü arasındaki ilişki daha karmaşık bir hal alır, geçmişin sırları biraz daha aydınlanırken ağgözlülük, kıskançlık, intikam gibi duyguların etkisindeki roman kişileri ölümcül bir girdabın içine sürüklenecekler...

FARKLI BİR ACKROYD ROMANI

Peter Ackroyd, üretken bir yazar. 19 romanı ve ünlü sanatçıları çağları ve çevreleriyle birlikte ele aldığı başarılı biyografi çalışmaları var. Halen The Times gazetesinin de baş kitap eleştirmeni. Bu üretkenlik bize de yansıdı ve yazarın çok sayıda romanı ve kurgu dışı kitabı Türkçeye çevrildi. Bu sayede birçok romanını -'Londra Yanıyor', 'Cinayet Sanatı', 'Oscar Wilde'in Son Vasiyeti', 'Doktor Dee'nin Evi' ve 'Hawskmoor'- okuma fırsatı buldum. Tarihiyle, kentnin ruhunu yansıtan mekânlarıyla, önemli kişileriyle -özellikle sanatçılarıyla- Londra'yı merkezine alan bu romanlarda kimi zaman polisiye, kimi zaman gizem, kimi zaman insani dramlar öne çıkıyordu. Favori yazarlarımdan değildi ama sağlam tekniği, akıcı anlatımı, hikâyelerinden esinlendiği romanlara yaptığı göndermeleri ve tarihsel döneme hâkimiyeti ile Ackroyd, her zaman vasatın üzerindeydi.

150 sayfalık 'Bay Cadmus', akıcı anlatımı, diyaloglardaki başarısı dışında

yukarıdaki genellemelerin tamamıyla dışında kalan bir roman. Önce Londra'dan, sonra tarihten ve tarihi kişiliklerden uzaklaştığını ve hikâyesine mizah kattığını söylemek gerekiyor. Her ne kadar roman kişileri kısa süreliğine Londra'yı ziyaret etseler bile romanın asil mekânları küçük Camborne Köyü ve Caldera Adası.

Romanın başındaki karakterler, bu karakterlerin geçmişleri -tanışmaları, savaş sırasında karşılaştıkları zorluklar, işledikleri cürümler- hakkında edindiğimiz bilgiler, hikâyenin polisiye bir seyir izleyeceğini düşündürmüştü. Elbette akla ilk gelen Agatha Christie'nin İngiliz kırsalında geçen Miss Marple hikâyeleriydi. Yanılmışım. Polisiye kurgudan hemen uzaklaşıyor Ackroyd. Evet, sakin ve şirin bir köy, küfürbaz bir papağan, geçmişte işlenmiş suçlar, şüpheli ölümler, kıskançlık, intikam gibi Christievari motifler var ama 'Bay Cadmus' klasik bir 'whodunnit' polisiyesi olmanın çok uzağında. Suçların üzeri hızla örtülüyor ve hikâye fantastik ya da gizem türlerine uygun motiflerle süsleniyor; gaipten gelen sesler, bedeni ametislerle kaplanmış bir ceset, kayıp ve gizemli bir hazine...

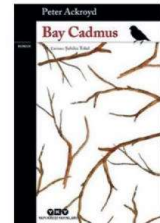
KARAKTER PSİKOLOJİLERİNİ DERİNLEŞTİRMİYOR

Kıscacası 'Bay Cadmus'u tek bir türle ilişkilendirmektense sürpriz sıçramalar

yaparak pek çok türe göz kırpan -ya da pek çok türlerin parodisini yapan- karanlık bir komedi olarak nitelemek en doğrusu.

İlk bölümlerdeki kara mizah gerçekten eğlenceli ve güldürücü. Köy hayatını, cinayet gizemlerini, soygunları, papazın hırsızlığını, köy şenliklerini incelleme hicvediyor. Aslında hikâyesini bu minvalde sürdürebilseymiş daha iyi bir netice alabilirmiş. Ne var ki kısa bir romana çok fazla türün parodisini sığdırmak arzusu ikinci bölümde içinden çıkılması zor bir karışıklıkla sonuçlanmış. Elbette bir yazar mantıksız olaylar, açıklanamayan detaylar, yanıltıcı konular ve benzeri şaşırtma efektlerini hikâyesini zenginleştirecek unsurlar olarak kullanabilir. Ancak bunları kurmaca dünyasına tutarlı -okuyucuda karşılık bulacak- bir şekilde yerleştirmek zordur. Ne yazık ki 'Bay Cadmus'ta söz konusu tutarlılığın yitirildiği, yazarın anlatısına hâkim olamadığı izlenimini veren yerler var. Pek çok türe göz kırıyor ama hiçbir türün tonlamasını yapamıyor. Sanki Ackroyd'un kendisi bile karakterlerine ve üst üste yığılan gizemli olaylara inanmayı bırakmış gibi. Aslında sorunun kaynaklarından belki de önemlisi, karakterlerini yeterince olgunlaştıramamasında. **Özellikle çok vaatkar bir ikiliyi, Maud ve Millicent'i hak ettikleri kadar değerlendirememiş. Karanlık bir sırrı paylaşan bu iki kadının geçmişlerini biraz olsun aktarmakla birlikte bu geçmişi karakter psikolojilerini derinleştirmek için kullanmıyor.** Malzemesini yeterince yoğunlaştırmadığını düşünüyorum.

Rasyonel bir hikâye, sevimli karakterler ve ikna edici sonlar arayan okuyucular 'Bay Cadmus'tan hoşlanmayabilirler. Beklenmedik olaylarla dolu, gizemli, sürükleyici ve hızlı akan hikâyelerden hoşlananlar için....

BAY CADMUS
Peter Ackroyd
Çeviren: Sahika Tokel
Yapı Kredi Yayınları, 2022
152 sayfa.